

פרק 17 - תקציב העירייה

מקורות והגדרות

- **כספי רשויות מקומיות**
הרשויות המקומיות מחלקות את חשבונותיהן לתקציב רגיל ובלתי רגיל. העיקרון הוא הפרדה בין פעולות שוטפות לבין השקעות. אם זוהי פעולה שוטפת, היא תירשם בתקציב הרגיל ואם היא מיועדת לפיתוח/השקעה הפעולה תירשם בתקציב הבלתי רגיל.
- **תקציב רגיל הכנסות עצמיות**
הכנסות שהרשויות גובות ישירות מהתושבים, מעסקים וממוסדות והן כוללות: ארנונה, אגרות ודמי שירותים, היטלים, השתתפות בעלים ומוסדות.
- **השתתפות הממשלה**
כוללת מענק כללי והשתתפות בהחזקת שירותים, בעיקר ממלכתיים, כמו חינוך, תרבות, רווחה ודת.
- **תקציב בלתי רגיל**
מקורות התקבול העיקריים בתקציב הבלתי רגיל הם: מלוות מבנקים, השתתפות משרדי ממשלה, השתתפות בעלי נכסים אשר עבורם בוצעה העבודה, קרנות הרשות (כגון קרנות פיתוח) ואחר (כמו הכנסות ממכירת רכוש, מפעל הפיס, הקצבה מהתקציב הרגיל וכו').
- **תשלומים**
חלק גדול מתשלומי הרשויות המקומיות נרשמים על בסיס צבירה, דהיינו, נכללות גם הוצאות שלא שולמו עדיין והיה רק חיוב על חשבון השנה הנדונה. התשלומים כוללים גם תשלומים לפירעון קרן הלוואות והעברות לשנים הבאות.
התשלומים אינם כוללים: הוצאות לחינוך ברשויות המקומיות הקשורות בשכר של המורים בבתי ספר יסודיים ושל גננות בגני חובה. הוצאות לדת המופיעות בחשבונות של מספר רשויות מקומיות הן תמיכה בלבד במועצה הדתית.
- **עלות עבודה**
כוללת את התמורה לשכירים/למשרות שכיר, מיסים על שכר ומשכורות ומרכיבי עלות עבודה נוספים.

לוחות 1-13: ע//אגף החשבונות

הנתונים לשנת 2012 מבוססים על הצעת התקציב המקורית, שאושרה על-ידי מועצת העירייה. הנתונים לשנים קודמות מבוססים על הדו"חות הכספיים. הכנסות התקציב הבלתי רגיל לשנת 2011 מוצגות על-פי הרשום בספרי הנהלת חשבונות של העירייה, בשונה מהרשום בדו"ח הכספי. יש לציין, שקבוצות המיון בלוחות הפרק הן על-פי הגדרות העירייה ואלה שונות לעיתים מאלה שמופיעים בדו"ח המבוקר על-ידי רואי החשבון - מכאן השוני בנתונים בין שני הדו"חות.

לוחות 14-16: הלמ"ס

בלוחות הובאו נתונים רק לגבי עיריות של ערים שמנו למעלה מ-100,000 תושבים.

תיאור והסבר

1. התקציב הרגיל

הצעת התקציב הכולל לשנת 2012 עמדה על סך של 4.77 מיליארד ש"ח, מתוך זה 4.03 מיליארד ש"ח הוא התקציב הרגיל (לוח 17.1). בשנת 2011 הסתכמו התקבולים בפועל בתקציב הרגיל בכ-3,995 מיליון ש"ח; ההשוואה היחסית של שנת 2011 עם שנת 2010 מראה על ירידה נומינלית של 0.4%. השוואה דומה של ההוצאות (כ-3,981 מיליון ש"ח) מראה שחלה ירידה נומינלית של 0.2% (לוח 17.1). הירידות האלו הן בתקבולים והן בתשלומים בשנה האחרונה נובעות מהקמת תאגיד המים והתחלת הפעלתו ע"פ חוק. באופן כללי, בעשור האחרון (2001-2011) חלה עלייה של כ-43% בהכנסות העירייה ועלייה של כ-38% בהוצאות העירייה.

ב-2011, 87.8% מההכנסות היו מגבייה עצמית ורק 12.2% מהשתתפות הממשלה להחזקת שירותים ממלכתיים (כמו: חינוך, תרבות, בריאות ורווחה). מאז שנת 2000 גדלו ההכנסות העצמיות של העירייה בהשוואה להכנסות אחרות (קרנות פיתוח, אשראי מיוחד והשתתפות הממשלה) מ-83.0% ל-87.8% בשנת 2011 (לוח 17.2). ב-2010 היו ההכנסות העצמיות של העיריות בישראל במוצע 70.6% מסה"כ ההכנסות הסופיות בתקציב הרגיל: בתל-אביב-יפו - 88.2%, בירושלים - 69.9% ובחיפה - 68.8% (לוח 17.14). בתל-אביב-יפו הרכב התקבולים ב-2011 בתקציב הרגיל היה כדלהלן: כ-72% ממיסים, כ-14% משירותים ממלכתיים, כ-7% ממפעלים (מים, תחבורה וכו'), כ-5% משירותים מקומיים וכ-2% מתקבולים אחרים (לוח 17.4).

ב-2010 במוצע כ-47% מסה"כ ההכנסות של עיריות בישראל היו מהארנונה הכללית: בתל-אביב-יפו כ-64%, בירושלים כ-46% ובחיפה כ-52% (לוח 17.14). מן הראוי לציין, שבתל-אביב-יפו ב-2011, החלק הארי מההכנסות מהארנונה הכללית נובע מן הארנונה שלא למגורים - 72% (לוח 17.3). בשנת 2011, 51% מכל ההכנסות בתקציב הרגיל באו מהארנונה שלא למגורים. ישנה עליה מתונה לאורך השנים באחוז זה, כך למשל, בשנת 1990 46% מכל ההכנסות בתקציב הרגיל באו מהארנונה שלא למגורים וכך גם בשנת 2000 - 46%.

להלן התפלגות ההוצאות בתקציב הרגיל ב-2011 לפי ייעוד: 34.2% - לשירותים ממלכתיים, 31.6% - לשירותים מקומיים (מזה: 30.8% לתברואה ו-19.4% לבינוי ותשתית), 11.2% - לפירעון מלוות ולהוצאות מימון, 12.8% - למינהל כללי ולמינהל כספים, 10.2% - למפעלים ולתקציבי עזר, לרבות תשלומי פנסיה ופיצויי פיטורין המוצגים בנפרד מהוצאות יחידות העירייה השונות וזאת על-פי הנחיית משרד הפנים (לוח 17.6 ו-17.7). הרכב ההוצאות לפי סוג ב-2011 היה כדלקמן: 42.3% הוצאות שכר, 24.0% הוצאות תפעול, 13.5% השתתפויות והקצבות, 10.9% פירעון מלוות והוצאות מימון, 4.6% אחזקה ומינהל ו-4.7% השקעות חד פעמיות.

שנת 2011 הסתיימה בעודף של כ-14 מיליון ש"ח זאת בהשוואה לשנת 2010 שהסתיימה בעודף של 21 מיליון ש"ח. ב-2011 יועד סך של 30 מיליון ש"ח מהפעילות השוטפת לשם הקטנת הגרעון הנצבר (בדומה לאשתקד - 30 מיליון ש"ח). לפיכך, סך הגרעון הנצבר של העירייה בתקציב הרגיל ירד מ-560 מיליון ש"ח בסוף שנת 2010 ל-516 מיליון ש"ח בסוף שנת 2011.

2. התקציב הבלתי-רגיל

הצעת התקציב הבלתי רגיל לשנת 2012 עמדה על סך של 740 מיליון ש"ח. בשנת 2011 כ-18% מסה"כ התשלומים של העירייה (בתקציב הרגיל ובתקציב הבלתי רגיל) היו על חשבון התקציב הבלתי רגיל (לוח 17.1).

בשנת 2011 הסתכמו התקבולים בתקציב הבלתי רגיל בכ-905 מיליון ש"ח והתשלומים בכ-868 מיליון ש"ח (לוח 17.1). ההשוואה של שנת 2011 עם שנת 2010 מצביעה על עלייה נומינלית של כ-25% בתקבולים ועלייה של כ-22% בתשלומים. סך הגרעון (הזמני) בתקציב הבלתי רגיל עמד בסוף 2011 על כ-145 מיליון ש"ח. בשנת 2011 כ-20.0% מההכנסות בתקציב הבלתי רגיל באו מהלוואות מבנקים ואחרים, 11.5% - מקרנות מקרקעין, 4.8% - מהשתתפות מוסדות ותרומות ו-1.3% - מהשתתפות הממשלה (לוח 17.11). הרכב ההוצאות בתקציב הבלתי רגיל באותה שנה היה כדלהלן: 41.9% - לשירותים מקומיים, 21.7% - לשירותים ממלכתיים, 21.9% לחברות עירוניות, 6.8% למיחשוב ומערכות מידע ו-7.2% למפעלים (לוח 17.13).